

Pluralisme – werkvorm

Werkvorm: De Duurzaamheidsrechtbank – Advocaten voor een Schone Buurt

Doel:

Deelnemers kruipen in de huid van advocaten die elk het standpunt van een specifieke persona verdedigen. Dit versterkt analytisch denken en overtuigingskracht, en maakt duidelijk hoe verschillende belangen en perspectieven met elkaar botsen of juist in lijn liggen.

Stap 1: Introductie en opzet

De facilitator introduceert kort de afvalproblematiek en legt uit dat de deelnemers als advocaten elk het standpunt van een persona zullen verdedigen in een zitting van de "duurzaamheidsrechtbank". Het doel is niet alleen overtuigen, maar ook inzicht krijgen in verschillende belangen.

a) Opening met een herkenbare situatie

"Stel je voor: je loopt door je buurt op een zonnige ochtend. Op de stoep ligt een stapel lege drankblikjes, een pizzadoos drijft in de fontein en er hangen plastic zakjes in de struiken van het park. Een paar straten verder staat een overvolle prullenbak, met afval dat over de rand heen puilt en op straat belandt."

Dit creëert direct een beeld waar deelnemers zich in kunnen herkennen of aan kunnen ergeren.

b) Feiten en cijfers (kort en concreet)

- **In België** wordt jaarlijks zo'n 50 miljoen kilo zwerfafval opgeruimd.
- Gemeentes geven **miljoenen euro's** uit aan straatreiniging, geld dat ook naar onderwijs of zorg had kunnen gaan.
- **Afval op straat trekt ongedierte aan**, zorgt voor verloedering van de buurt en kan plastic in het milieu brengen.
- Ondanks campagnes om gedrag te veranderen, blijft het probleem hardnekkig – en wordt het vaak doorgeschoven tussen burgers, bedrijven en de overheid.

c) Diverse standpunten introduceren

"Deze kwestie roept verschillende vragen op: Wie moet de verantwoordelijkheid nemen voor het schoonhouden van onze buurt? Is dat de gemeente, de buurtbewoners, de winkeliers, of allemaal? En wat werkt het beste: strenge regels en boetes, of bewustwording en vrijwillige inzet?"

*"Tijdens deze sessie gaan we deze dilemma's verkennen. Maar om dat goed te doen, gaan we niet alleen vanuit onze eigen mening spreken. Jullie kruipen namelijk in de huid van verschillende mensen uit de buurt – of beter gezegd: jullie worden vandaag de **advocaten** van hun belangen."*

Stap 2: Advocaatteams voorbereiden

- Deelnemers worden verdeeld in teams van 2 advocaten. Elk team krijgt één persona toegewezen uit de eerder beschreven rolkaarten.

- Het team bereidt een pleidooi voor waarin ze:
 1. Het probleem vanuit hun persona beschrijven.
 2. Uitleggen waarom hun persona gelijk heeft en hun oplossing effectief is.
 3. Kritiek op mogelijke tegenargumenten weerleggen.

Stap 3: De Zitting – Pleidooien en Verdediging

De “duurzaamheidsrechtbank” gaat van start. Voor elke persona is er een pleitronde waarin:

1. Pleitronde: Het advocatenteam van een persona krijgt 3 minuten om hun standpunt uit te leggen.
2. Kruisverhoor: Andere advocaten mogen kritische vragen stellen (bijv. "Waarom zou uw oplossing wél werken en die van een ander niet?"). Het verdedigende team mag reageren.
3. De facilitator bewaakt de tijd en zorgt dat elke persona aan bod komt.

Stap 4: Juryoverleg en Vonnis

- Na de zitting vormen de deelnemers samen een jury. Ze bespreken welke argumenten het meest overtuigend waren en of er gezamenlijke oplossingen mogelijk zijn.
- De facilitator leidt het gesprek en helpt om tot een "vonnis" te komen: Welke aanpak lijkt het meest kansrijk, en waarom? Zijn er combinaties van oplossingen mogelijk?

Stap 5: Reflectie

Deelnemers reflecteren op het proces:

- Hoe was het om een ander perspectief te verdedigen?
- Welke inzichten kregen ze door het standpunt van anderen te horen?
- Wat zouden ze in hun eigen omgeving anders doen na deze ervaring?

Benodigdheden:

- Rolkaarten van de persona's
- Papier voor aantekeningen tijdens de pleidooien
- Eventueel toga's of andere rekwisieten voor een speelse sfeer

Variatie:

- Publiek stemt: Na elke pleitronde stemt het publiek op het meest overtuigende team.
- Rechtbank met rechter: Een deelnemer of de facilitator speelt rechter en beslist na elke ronde welke argumenten doorslaggevend waren.
- Omgekeerde rollen: Laat teams na elke ronde van persona wisselen, zodat ze een ander standpunt moeten verdedigen.

Deze werkvorm legt de nadruk op debatvaardigheden en empathie, terwijl deelnemers ook dieper inzicht krijgen in complexe duurzaamheidsvraagstukken. De speelse opzet als rechtbank maakt het dynamisch en uitdagend.

Rolkaarten voor de Duurzaamheidsrechtbank – Advocaten voor een Schone Buurt

Deze aangepaste rolkaarten geven de advocatenteams inzicht in de belangrijkste belangen, standpunten en pijnpunten van hun "cliënten". Teams gebruiken deze kaarten om hun pleidooien voor te bereiden en het standpunt van de persona overtuigend te verdedigen.

1. Cliënt: Jong gezin (Emma en Tom met twee kinderen)

Belang: Een schone en veilige omgeving voor hun kinderen.

Standpunt: De gemeente moet meer vuilnisbakken en afvalopruimdiensten inzetten rondom speelplekken en schoolroutes. Daarnaast is het de taak van de overheid om aan de basis in te grijpen en verpakkingen zoveel mogelijk te vermijden.

Argumenten:

- Het afval vormt een gezondheidsrisico voor hun kinderen en lokt ongedierte.
- Als ouders willen ze bijdragen, maar ze hebben weinig tijd om actief deel te nemen aan opruimacties.
- Sensibilisering alleen is niet genoeg – kinderen leren op school al over afval, maar volwassenen moeten beter gedrag tonen.
- De overheid moet een verbod op plastic zakjes invoeren en zorgen dat dit nageleefd wordt.

Mogelijke tegenargumenten:

- “Waarom helpen jullie niet mee aan buurtacties?”
- “Moet de gemeente voor alles opdraaien?”

2. Cliënt: Politicus (Rachid, gemeenteraadslid)

Belang: Balans tussen beleid, draagvlak en zichtbare resultaten voor de gemeente.

Standpunt: De focus moet liggen op preventie door campagnes en vrijwillige betrokkenheid, niet alleen op straffen.

Argumenten:

- Boetes zorgen voor wrijving en maken burgers boos, terwijl sensibilisering langetermijneffecten oplevert.
- Vrijwilligerswerk en buurtacties versterken het gemeenschapsgevoel en zorgen dat burgers zich verantwoordelijk voelen.
- Er is weinig budget; handhaving uitbreiden zou betekenen dat er op andere plekken gekort moet worden.

Mogelijke tegenargumenten:

- “Hoe zorg je ervoor dat mensen afval niet blijven dumpen als er geen boetes komen?”
- “Is vrijwillige deelname wel voldoende om het probleem aan te pakken?”

3. Cliënt: Bejaarde buurtbewoner (Mevrouw De Vries)

Belang: Haar buurt schoon houden en verloedering voorkomen.

Standpunt: Er moet strengere handhaving komen en mensen moeten weer leren elkaar aan te spreken op slecht gedrag.

Argumenten:

- Ze heeft gemerkt dat de buurt achteruitgaat sinds mensen elkaar niet meer corrigeren.
- Handhaving is essentieel om slecht gedrag aan te pakken – een waarschuwing is niet voldoende.
- Zelf kan ze niet veel doen door haar leeftijd, maar ze ziet graag dat jongere mensen meer verantwoordelijkheid nemen.

Mogelijke tegenargumenten:

- “Zijn boetes echt effectief om gedrag te veranderen?”
- “Wat als jongeren zich niet aangesproken voelen en juist weerstand ontwikkelen?”

4. Cliënt: Winkelier (Jamal, bakkerij-eigenaar)

Belang: Een aangename winkelomgeving zonder extra werklust of kosten.

Standpunt: De gemeente moet zorgen voor voldoende afvalbakken en snelle lediging ervan. Winkeliers kunnen niet verantwoordelijk worden gehouden voor afval van voorbijgangers. Verpakkingen zijn belangrijk om voedselverspilling tegen te gaan.

Argumenten:

- Haar klanten verwachten een gezellige winkelstraat, maar het afvalproblematiek schaadt dit beeld.
- Ze doet al moeite om afval binnen haar zaak te beheren, maar kan niet alles buiten in de gaten houden.
- Het is oneerlijk om ondernemers verantwoordelijk te maken voor het gedrag van klanten en passanten.
- Niet-verpakte goederen kunnen sneller slecht worden.
-

Mogelijke tegenargumenten:

- “Kan je zelf geen prullenbakken plaatsen?”
- 'Is het ook de taak van winkeliers om minder verpakking te voorzien, zodat er ook minder afval op straat kan belanden?’
- “Hoe kunnen winkeliers bijdragen zonder alleen naar de gemeente te kijken?”

5. Cliënt: Straatreiniger (Dirk)

Belang: Minder werkdruk en een schone omgeving zonder voortdurende rommel.

Standpunt: Meer prullenbakken en strenge boetes voor overtreders zijn essentieel om de werkdruk te verlichten en de straten schoon te houden.

Argumenten:

- Hij ziet dagelijks hoe snel afval zich weer ophoopt, zelfs na schoonmaak.
- Meer prullenbakken en duidelijke regels maken zijn werk efficiënter en voorkomen dat afval zich opstapelt.
- Boetes moeten vaker uitgedeeld worden om mensen te ontmoedigen afval te dumpen.

Mogelijke tegenargumenten:

- “Zijn boetes echt effectief of creëren ze alleen weerstand?”
- “Is het plaatsen van meer prullenbakken genoeg om het gedrag te veranderen?”

6. Cliënt: Buurtvereniging (Linda, vrijwilliger bij ‘Schone Buurt Nu’)

Belang: Actieve burgerparticipatie en een blijvend schone buurt.

Standpunt: Samenwerking tussen gemeente, bewoners en winkeliers is cruciaal, en vrijwilligers moeten erkend worden voor hun inzet.

Argumenten:

- Vrijwilligers zijn bereid om te helpen, maar raken ontmoedigd als hun werk niet erkend wordt.
- De gemeente en bedrijven moeten hun verantwoordelijkheid nemen en actief meewerken aan campagnes en acties.
- Bewoners voelen zich meer betrokken bij de buurt als ze zelf bijdragen aan de oplossing.

Mogelijke tegenargumenten:

- “Waarom zouden anderen opruimen voor mensen die hun afval blijven achterlaten?”
- “Is het reëel om te verwachten dat iedereen zich vrijwillig inzet?”

Begeleidingstips voor de Facilitator – Succesvol Leiden van de Duurzaamheidsrechtbank

Het begeleiden van deze werkvorm vraagt om scherpheid, empathie en het vermogen om de discussie dynamisch én respectvol te houden. Hieronder staan enkele tips om de sessie succesvol te laten verlopen.

Vorbereidingstips

1. **Ken de persona's goed:** Zorg dat je bekend bent met alle rollen, zodat je deelnemers kunt helpen hun standpunten te verduidelijken of aanscherpen.
2. **Wees duidelijk over de spelregels:** Leg vooraf helder uit wat je verwacht van de advocaten (respectvol debatteren, vragen stellen, reageren).
3. **Hulpmiddelen klaarzetten:** Zorg dat je de benodigde materialen hebt, zoals rolkaarten, stellingen en eventueel een timer om de tijd te bewaken.

Tijdens de Zitting

1. Activeer elke deelnemer

- Spreek teams aan die minder actief zijn: *“Hoe denkt jullie cliënt hierover?”*
- Stel vragen om stilgevallen deelnemers uit te nodigen mee te doen: *“Zouden jullie cliënt hier tevreden mee zijn, denk je?”*

2. Bewaken van tijd en structuur

- **Gebruik een timer** om de pleidooien en kruisverhoren strak te houden.
- Hou de energie hoog door tijdig naar een nieuwe stelling of vraag over te schakelen.
- Grijp vriendelijk in als iemand te lang aan het woord is: *“Dank je voor je bijdrage! Laten we horen wat een andere advocaat hiervan vindt.”*

3. Stimuleer kritische vragen en verdieping

- Help deelnemers bij het formuleren van scherpe vragen, bijvoorbeeld: *“Wat zou uw cliënt doen als boetes het probleem niet oplossen?”*
“Waarom zouden winkeliers extra afvalbeheer moeten doen, terwijl het niet hun verantwoordelijkheid is?”
- Moedig aan om **niet alleen te bekritisieren**, maar ook met constructieve suggesties te komen.

4. Bewaken van respectvolle interactie

- Zorg dat kritiek altijd gericht blijft op het **standpunt** en niet op de persoon.
- Grijp in als de discussie te fel wordt: *“We willen iedereen hier recht doen, dus laten we elkaar respectvol laten uitspreken.”*

In de Reflectie en Juryfase

1. Samenvatten van inzichten:

- Vat de belangrijkste argumenten van de pleidooien samen en vraag de deelnemers of ze nieuwe inzichten hebben opgedaan.
“Wat heeft je verrast tijdens de discussie?”
- Moedig de deelnemers aan om mogelijke **compromissen** te verkennen.

2. Stimuleer gezamenlijke oplossingen:

- Vraag de deelnemers om na te denken over hoe **verschillende partijen kunnen samenwerken**.

“Hoe zouden jullie cliënt en een andere partij samen kunnen werken aan een oplossing?”

3. **Zorg voor een positieve afsluiting:**

- Sluit af met een oproep: *“Nu jullie meer inzicht hebben in de verschillende perspectieven, wat kun je meenemen naar je eigen omgeving?”*

Tips voor uitdagende situaties

- **Discussie blijft hangen op één onderwerp:** Introduceer een nieuwe stelling of stel een vraag die het perspectief verbreedt.
- **Eén team domineert de discussie:** Bedank het team voor hun bijdrage en vraag expliciet naar andere meningen: *“Laten we ook eens horen wat de andere kant hierover denkt.”*
- **Teams houden te weinig rekening met andere perspectieven:** Vraag hoe hun oplossing anderen zou beïnvloeden. *“Wat zou jullie voorstel betekenen voor de buurtvereniging?”*